Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

76-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету

ТОМ 2

14 травня – 23 травня 2024 р.

Полтава 2024

СЕКЦІЯ ТЕПЛОГАЗОПОСТАЧАННЯ, ВЕНТИЛЯЦІЇ ТА ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ

УДК 532.529.5

Б.А. Кутний, д.т.н., проф.
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВИКОРИСТАННЯ МІКРОБУЛЬБАШОК ДЛЯ СИНТЕЗУ ГІДРАТУ ПРОПАНУ

Метою даної роботи є експериментальне дослідження впливу мікробульбашок на процес синтезу газових гідратів. Експериментальні дослідження синтезу гідрату пропану дозволили охарактеризувати вплив різноманітних факторів на процес гідратоутворення. Встановлено фактори, котрі найбільше впливають на ККД гідратоутворення: масообмінні процеси в насадці, температура та швидкість газу на виході з насадки, різниця тисків гідратоутворення та у реакторі, концентрація пропану у газовій суміші, температура води.

Масообмінні процеси. Несподівано «сильною» виявилася кореляція ККД синтезу газогідрату з масовою часткою сконденсованого н-бутану в газовій суміші (-0,940), яка надходить в реактор, рис.1. Аналіз розширення газової суміші в насадці показує, що в процесі охолодження газової суміші відбувається часткове скраплення н-бутану. На цей процес використовується частина енергії яка в іншому випадку призвела би до зниження температури газової суміші. Уникнути конденсації парів н-бутану можна знизивши його початкову концентрацію в газовій суміші.

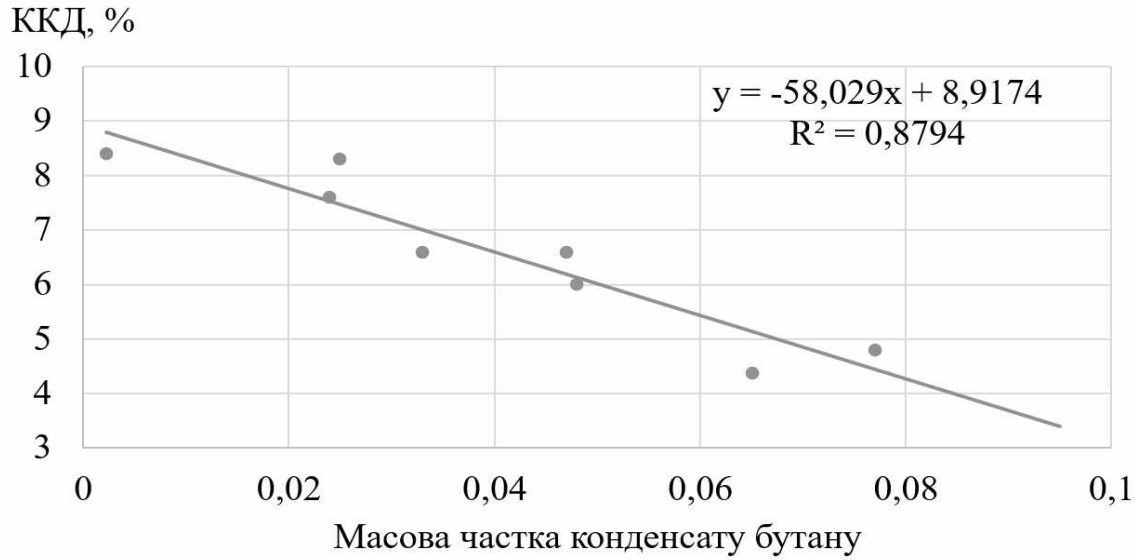

Рис.1. Кореляція ККД з масовою часткою зконденсованого н-бутану

Температура газу. На другому місці знаходиться кореляція ККД

гідратоутворення з температурою газу на виході з насадки (-0,906), рис. 5. Отримана регресійна залежність має вигляд, %

$$\eta = 8{,}16 - 0{,}247 t_g \,. \qquad (26)$$

В цілому, зниження температури газу на виході з насадки позитивно впливає на процес гідратоутворення. Проте, від'ємна температура газу часто призводить до обмерзання насадки.

Швидкість виходу газу з насадки має значну позитивну кореляцію з ККД гідратоутворення (0,732) в межах 50÷200 м/с. Збільшення швидкості газової суміші на виході з насадки призводить до інтенсифікації гідратоутворення, проте тут також накладається вплив інших факторів, наприклад: конденсації н-бутану, обмерзання насадки. Для отримання значимої кількості мікробульбашок розміром 60-70 мкм необхідно досягнення на виході з насадки швидкості 80-120 м/с.

Різниця тиску. Вплив різниці тиску в реакторі з тиском гідратоутворення має слабшу кореляцію (-0,694). Підвищення тиску в реакторі мало-би інтенсифікувати процес гідратоутворення, проте з пропаном так не відбувається. Це доводить, що головними гідратоутворюючими процесами виступають масообмінні процеси на поверхні мікробульбашок, а не термобаричні умови в реакторі. Як висновок можемо відзначити що для синтезу гідрату пропану в діапазоні температур 0-2ºС необхідно в реакторі підтримувати манометричний тиск на рівні 1-1,5 бар.

Концентрація пропану. Істотний вплив має початкова концентрація пропану в суміші пропан-бутан (коефіцієнт кореляції 0,836). Результати натурних експериментів вказують на те, що для підвищення ефективності процесу концентрація пропану має бути максимальною. Також розрахунки вказують на інтенсивну конденсацію парів бутану в насадці та інколи і в реакторі. Тому н-бутан в даному випадку виступає в ролі баласту для процесу синтезу гідрату пропану.

Температура води. Для досягнення максимальної ефективності гідратоутворення в дослідах застосовувалася дистильована вода з льодом при температурі 0°С. Оскільки у результаті дроселювання газу його температура знижується- виникає ефект обмерзання, який призводить до різкого зменшення витрат газу через насадку. Візуально, при обмерзанні насадки утворюється льодяна трубка (іноді розгалужена) малого внутрішнього діаметру довжиною 5-6 мм. При цьому витрати газу різко зменшуються, а замість мікробільбашок утворюються окремі бульбашки газу розміром 1-3 мм.

Як показали результати експериментальних досліджень при температурі води +2°С обмерзання насадки спостерігається рідко і за декілька хвилин насадка саморозморожується.